

Saimaan ammattikorkeakoulu
Aikuiskoulutus ja palvelutoiminta
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma
Monialainen erotuskoulutus

Kesseli Merja

”TÄÄ ON NYT MEIÄN ÄITIEN JÄRJESTÄMÄ” - VANHEMPIEN OSALLISUUS MARTIKANPELLON KOULUSSA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

Merja Kesseli

”Tää on nyt meidän äitien järjestämä” – vanhempien osallisuus Martikanpellon koulussa, 40 sivua, 3 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu,
Lappeenranta Sosiaali- ja terveysala,
Sosiaalialan koulutusohjelma
Monialainen erotuskoulutus
Opinnäytetyö 2011, Lehtori Sanna-Leena Mikkonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön kohteena oli Lappeenrannan Joutsenossa sijaitseva koulu, jossa toimii esiopetus sekä peruskoulun ensimmäinen ja toinen luokka samassa koulussa. Koulun painopisteenä oli lukuvuonna 2010 - 2011 vanhempien osallisuus koulun toiminnassa. Työn tavoitteena oli vanhempien osallisuuden näkyväksi tekeminen. Selvitystehtävät olivat osallisuutta selvittävän toiminnallisen kyselyn tuottaminen vanhempaintoimikunnan luistelutapahtumaan ja vanhempien osallisuuden kokemusten kuvaaminen ja näiden yhdistelmänä tiedon tuottaminen koulun oppilaiden vanhempien osallisuudesta.

Työn teoreettisena viitekehystenä oli sosiaalipedagogiikka, osallisuus, sosio-kulttuurinen innostaminen, dialogi ja kasvatuskumppanuus. Näiden pohjalta tehtiin kysymykset toiminnalliseen tapahtumaan toteutettavaksi luistelutapahtumassa. Kovan pakkasen takia luistelutapahtuma peruuntui eikä työn toiminnallisuutta osuutta voitu toteuttaa.

Työhön lisättiin ryhmäteemahaastattelu, johon osallistui viisi Martikanpellon koulun vanhempaintoimikunnassa toimivaa äitiä. Haastattelun teemat muotoutuivat teorian pohjalta, tavoitteena selvittää vanhempien kokemuksia osallisuudesta. Haastattelu analysoitiin sisällönanalyysillä ja näin saadut pelkistykset luokiteltiin.

Teemahaastattelun tuloksena vanhemmille tärkeimmiksi asioiksi osallisuudessa nousivat esiin vuorovaikutus, tiedon saaminen, osallisuuden kokemukset ja yllättävänä asiana erityisen tuen palveluista saadut kokemukset. Lisäksi kyseltiin vanhempaintoimikunnan tehtävistä tässä koulussa.

Tässä opinnäytetyössä kävi ilmi, että erityisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhempien kokemukset osallisuudesta olivat positiivisia. Jatkotutkimusaiheena näiden vanhempien kokemusten tutkiminen toisi lisätietoa onnistuneesta kumppanuudesta. Toisena aiheena voisi olla lasten kokemukset vanhempien osallisuudesta.

Asiasanat: osallisuus, vanhempaintoimikunta

ABSTRACT

Merja Kesseli

"This is organised by our mothers" – Parent Participation in the Martikanpelto School, 40 pages, 3 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Programme in Social Services

Instructor: Senior Lecturer Sanna – Leena Mikkonen

The target of this thesis was a school which is located in the area of Joutseno, City of Lappeenranta, and in which the preschool education and the first and second class of the comprehensive school operate at the same school. The process emphasized at the school was the participation of parents in the school's operations during the school year 2010 - 2011. The objective of this study was the participation of the parents visible.

The research was done using a functional questionnaire to be done during an ice skating event for the parents' commission, to ascertain experiences about the participation of parents in their children's education. The theoretical frame of reference of the work was social pedagogy, participation, sociocultural inspiration, dialogue and partnership in education. Based on these concepts, the questionnaire was developed, but due a hard frost, the skating event was cancelled and the functionality of the work was implemented. Instead, an interview including these themes was done with five mothers who work in the parents' commission of the school. The objective of the interview was to clarify parents' experiences of the participation. The interview was analysed using content analysis and the simplifications that were received this way were classified. Interaction, the getting of the information, the experiences of the participation proved to be the most important to the parents regarding the experience of participation.

In this study, it appeared that especially the experiences of the parents of children in need for special support were positive. Examining the experiences of this special parent group might be a subject for future research. Also of interest would be the opinions of the children about their parents' participation.

Keywords: Parents' Commission, Participation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SOSIAALIPEDAGOGIIKAN PERIAATTEITA.....	6
2.1 Sosiokulttuurinen innostaminen.....	7
2.2 Osallisuuden ulottuvuuksia	8
2.3 Yhteisöllisyys ja vanhempien vertaistuki	12
2.4 Vanhemmat ja ammattilaiset dialogissa.....	13
3 KASVATUSKUMPPANUUS.....	14
4 MARTIKANPELLON KOULU	15
5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TEHTÄVÄT	16
6 VANHEMPIEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA.....	17
6.1 Vuorovaikutus.....	21
6.2 Tiedon saaminen (tieto-osallisuus)	22
6.3 Kokemuksia osallisuudesta (toiminta-osallisuus).....	23
6.4 Kokemukset erityisentuen palveluista.....	25
6.5 Vanhempaintoimikunnan tehtävät.....	26
6.6 Yhteenveto.....	27
7 SUUNNITELMA TOIMINNALLISEEN KYSELYYN	30
8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	33
8.1 Tutkimuksen eettisyys	34
8.2 Tutkimuksen luotettavuus	34
9 POHDINTA	35
LÄHTEET.....	38

LIITTEET

Liite 1 Ryhmäteemahaastattelun kysymysrunko

Liite 2 Toiminnallinen kysely vanhempien osallisuuden kokemusten selvittämiseksi

Liite 3 Tutkimuslupa

1 JOHDANTO

Esiopetus ja koulu ovat paikkoja, joissa lähes koko ikäluokka on tavoitettavissa. Niillä on vahvat lähtökohdat vaikuttaa lasten ja nuorten elämään ja tukea perheitä. (Rautiainen 2005,105.) Esiopetuksessa yhteistyö vanhempien kanssa toteutuu kasvatuskumppanuuden hengessä päivittäisissä kohtaamisissa. Koulussa opettajan ja perheiden luontevia kohtaamispaikkoja ovat vanhempainillat ja henkilökohtaiset tapaamiset vanhempien kanssa, sekä koulun toimintaa tukevat vanhempainyhdistykset.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2010) annetaan selkeät ohjeet kodin ja koulun yhteistyölle. Kasvatukseen liittyvän kumppanuuden tavoitteena on tukea lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Tärkeää on luoda luottamuksellinen yhteys esiopetuksen opettajien ja perheiden kanssa. Esiopetuksen tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin tulisi kodilla olla mahdollisuus osallistua yhdessä opettajien ja lasten kanssa. Kodin kanssa tehtävää yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.(Opetushallitus 2010.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004) todetaan, että koulun ja kodin tulee yhteistyössä kasvattaa ja ohjata lapsia oppimiseen. Siinä veloitetaan koulua yhteistyöhön huoltajien kanssa ja tukemaan koteja kasvatustyössä. Näin vahvistetaan kouluhyvinvointia yhteisvastuullisesti. Kodin ja koulun yhteistyön tulisi olla jatkumo varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuudelle. Vanhempia tulisi kuulla ja antaa kodille mahdollisuus koulun toiminnan kehittämiseen. Huoltajilla on oikeus osallistua koulun kasvatustavoitteiden määrittelyyn, sekä osallistua opetus- ja kasvatustyön arviointiin ja suunnitteluun sekä odottaa opettajalta aktiivista tiedottamista huoltajiin päin. (Opetushallitus, 2004.)

Toteutuuko opetussuunnitelmien mukainen yhteistyö ja vanhempien osallisuus koulujen toiminnassa? Tässä opinnäytetyössä tutustutaan Martikanpellon koulun vanhempien mahdollisuuteen olla osallisina lastensa kouluyhteisössä. Tarkekselun kohteena on koulu, jossa osallisuus nähdään yhtenä koulun painopistealueena. Millaista osallisuus on tässä pienten lasten koulussa, jossa yhteinen taival aloitetaan kasvatuskumppanuudessa jo esikoulussa? Työn tavoitteena on

tuottaa suunnitelma toiminnallisesta kyselystä vanhemmille sekä vanhempien osallisuuskokemusten selvittäminen koulun toiminnassa.

Tekijän vuosien työkokemus varhaiskasvatuksessa on vahvistanut ajatusta siitä, miten vanhemmat voivat olla voimavarana toiminnassa ja miten toteutunut kasvatuskumppanuus on lapsen etu oppimisessa ja kasvamisessa. Tämän työn innoittajana toimi kiinnostus selvittää koulumaailman toimintatapoja vanhempien mahdollisuudesta osallistua koulumaailmassa.

Työssä teoreettisena viitekehyksenä on sosiaalipedagogiikka, sosiokulttuurinen innostaminen, osallisuus ja kasvatuskumppanuus, jotka voidaan nähdä sosionomin ammatillisina orientaatioina ja suuntautumisina. (Ranne 2005, 15.) Sosiokulttuurisen innostamisen periaatteisiin perehtyminen lisää ammattitaitoa ammatillisena innostajana. Opinnäytetyö tuottaa näkökulman vanhempien mahdollisuudesta olla osana koulutoimintaa ja sen merkityksestä vanhemmille.

2 SOSIAALIPEDAGOGIIKAN PERIAATTEITA

Sosiaalipedagoginen teoria yhdistää kasvatustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen näkökulman (Ranne 2005,14). Sosiaalipedagogiikassa korostuu inhimillisyyden, henkisten arvojen ja yhteisöllisyyden edistäminen pedagogisin keinoin kuitenkin yksilöä unohtamatta. Yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksen suhde on sosiaalipedagogiikan kiinnostuksen keskipiste. Sosiaalipedagogiikka on ajattelun väline, jossa käytäntöä ja teoriaa on mahdoton erottaa toisistaan. Sen keskeisiä tehtäviä on valmistaa ihmistä yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen elämään. Toisinaan sosiaalipedagogiikka on määritelty lapsuuden ja nuoruuden hyvinvoinnin opiksi. Nykyisin se kattaa kuitenkin koko ihmisen elämänkaaren ja sisältää myös sosiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen tarkastelun ja pohdinnan. (Hämäläinen 1999;14-17,77, Kurki 2002, 33,38; Kurki 2006a, 115-116.)

Sosiaalipedagogiikan periaatteita ja keskeisiä käsitteitä ovat yhteisöllisyys, osallisuus ja dialogisuus, liikkeellesaaminen, toiminnallisuus ja voimaantuminen. Tärkeitä funktioita ovat omien voimavarojen vahvistaminen, syrjäytymisen eh-

käisy, asiakkaan subjektiuden korostaminen, molemminpuolinen kunnioitus, rinnalla kulkeminen, kuuntelu, sosiaalinen oppiminen, itsetunnon rakentaminen, elämyksellisyys ja innostaminen. Sosiaalipedagogisen työn menetelmissä toiminnallisuutta painotetaan. (Hämäläinen 1999, 62; Ruusunen 2005, 54–55.)

Keskeistä sosiaalipedagogisessa työssä on subjektiuden korostaminen. Pyrkimyksenä on auttaa ihmistä näkemään mahdollisuus oman elämänsä hallintaan ja itseapuun. Subjektius on myös osallisuutta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yhteisökeskeistä ajattelua ja yhteisöön kuulumista korostetaan yksilön persoonallisuuden kehityksen ja identiteetin muotoutumisen tukijana. (Hämäläinen 1999, 61, 63.)

Vanhemmat nähdään sosiaalipedagogisen ajattelun mukaan osana koulun yhteisöä. Koulun yhteisöllisyyden vahvistaminen ja vanhemmuuden tukeminen ryhmätoiminnan avulla lisää ennen kaikkea oppilaiden hyvinvointia. Vanhempien ryhmässä vuorovaikutus syntyy konkreettisen toiminnan kautta, johon vanhemmilla on mahdollisuus osallistua. Osallistumalla koulun ja kodin yhteistyöhön vanhemmat voivat vaikuttaa lastensa asioihin. (Rautiainen 2005, 105.)

2.1 Sosiokulttuurinen innostaminen

Ihmisen oman elämänsä tietoinen rakentaminen ja aktiivinen osallistuminen yhteisöön on innostamisen tavoite. Innostamisen avulla pyritään ihmisen yhteisölliseen sitoutumiseen. Osallistumalla yksilö yhdentyy osaksi yhteiskuntaa ja pyrkii parantamaan toiminnan laatua eli ottaa osaa yhteiskuntansa kehittämiseen. Innostamisessa korostuvat ihmisen oman elämän osallistumisen periaatteet. Sen avulla pyritään aina parantamaan ihmisten elämän laatua. (Kurki 2002, 118–119, 128.)

Olennaista innostamisessa on se, että se herättää ihmisten tietoisuutta, organisoii ihmisiä ja saa heidät liikkeelle (Kurki 2000, 19). Innostamisen tavoitteena on edistää ihmisten liittymistä yhteen, yhteisöllistä dialogia ja oppimista, tekemällä ja kokemalla. Innostamisen tuottama toiminta on aina myös suunniteltua ja päämäärätietoista, ei koskaan pelkkää ”puuhastelua”. Sosiokulttuurisella innos-

tamisella luodaan kokemuksia, joiden vahvistamina ihmiset uskaltavat vähitellen ilmaista itseään persoonallisesti ja yhä paremmin. Yksilö kokee sellaisia yhteisöön kuulumisen tunteita, jotka saavat hänet toimimaan yhdessä yhteisten tavoitteiden suuntaan. Ennen kaikkea innostaminen on osallistumista. (Kurki 2006b.)

Koulu on sosiokulttuurisesti innostava yhteisö. Koulu toimii yhteisillä säännöillä ja samojen yhteisten tavoitteiden eteenpäin viemiseksi. Koulun toiminta muistuttaa yhteiskunnan toimintaa. Koulussa on useita pieniä yhteisöjä, jotka tekevät keskenään yhteistyötä. Oppilaille on mahdollisuus vaikuttaa omaan oppimiseensa ja sen suunnitteluun. Lisäksi jokaisella yhteisön jäsenellä on vaikutusvaltaa oman yhteisönsä toimintaan. Koulun arvomaailma on samanlainen kuin sosiokulttuurisen innostamisen. Innostamisen keskeisin arvo on yksilön ja persoonan kunnioittaminen sekä tasa-arvoisuuteen pyrkiminen. Persoonan kehitykselle tulee olla tilaa ja rauhaa kasvaa ja kehittyä. Innostaminen suuntautuu myös yhteisöllisyyteen kulttuuria kehittämällä ja uudistamalla. (Kavilo 2010,29-32.)

2.2 Osallisuuden ulottuvuuksia

Osallisuus käsitteen taustalla ovat englanninkieliset ilmaukset participation, eli osallistuvuus tai osallistavuus ja engagement, joka on suomennettuna sitoutuminen sekä engaged pedagogy, eli osallistava pedagogiikka. Osallisuus viittaa koulupedagogiikan yhteydessä vanhempien ja oppilaiden osallistumiseen opetuksen kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa yhdessä opettajan kanssa. (Niemi, Heikkinen&Kannas 2010.)

Koivu (2010) on määritellyt osallisuuden oman näkemyksensä mukaan yhdistellen eri tieteenalojen tulkintoja. Hänen mukaansa osallisuus voidaan yksinkertaisimmillaan jakaa osattomuuteen, osallistumiseen ja osallisuuteen. Osattomuudessa syrjäytyminen yhteiskunnasta näyttelee suurta roolia. Osallisuuden aste on osattomuuden kokonaisuudessa hyvin heikkoa. Osallistuminen on läsnäololla mukana olemista toiminnassa. Osallistumisaste ja halu vaikuttaa toiminnan

kehittämiseen omilla ideoilla ei ole yhtä korkea kuin osallisuudessa. Osallisuudessa toimija saa tunteen osallisuudesta. Hän kokee oman läsnäolonsa ja toimintansa tärkeänä. Osallisuuden tunteen noustessa päästään aktiiviseen osallisuuteen, jossa osallistuja toimii ryhmän aktiivisena jäsenenä kehittämällä toimintaa. Aktiivisuuden asteena voidaan mitata osallistumishalukkuudella tai –kertoina, joina osallistuja ottaa osaa toimintaan. (Koivu 2010, 44.) Osallisuus on halua vaikuttaa ympäristöön ja olla osa sitä. Sen vastakohtana on välinpitämättömyys tai osattomuus. Osallisuus on oikeutta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana yhteisöä. Osallisuus on vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä. (Kiilakoski 2007, 10–15.)

Kohonen ja Tiala (2002) ovat jaotelleet osallisuuden neljään eri ulottuvuuteen, Madsenia (1999) mukaillen:

- 1) tieto-osallisuus (tiedottaminen, kuuleminen, kyselyihin vastaaminen)
- 2) suunnittelu-osallisuus (valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta, yhteissuunnittelut)
- 3) päätösosallisuus (osallisuutta esim. palvelujärjestelmää, toteuttamista ja sisältöjä koskeviin päätöksiin)
- 4) toimintaosallisuus (osallistuminen toimintaan, talkoot, avustukset omien projektien toteuttamisen jne.) (Kohonen, Tiala 2002,6.)

Järvi (2006) on jäsenellyt vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa taulukkoon (taulukko 1). Hän on käyttänyt Kohosen ja Tialan (2002) ja Madsenin (1999) osallisuuden luokittelua ja jaotellut vanhemman kolmeen erilaiseen rooliin: kuntalainen, palvelunkäyttäjä ja kasvatuskumppani. Järven ajatuksena taulukon käytössä on muuttaa lokeroiden sisältö kysymyksen muotoon, jolloin voidaan tarkastella osallisuuden toteutumista siinä ympäristössä, jossa halutaan.(Järvi 2006,5-7.)

Taulukko 1. Jäsennys vanhempien osallisuuden tarkasteluun (Järvi 2006,6.)

Osallisuus	Tieto-osallisuutena	Suunnittelu-osallisuutena	Päätös-osallisuutena	Toiminta - osallisuutena
Kuntalaisena	- tietoisuus kunnan varhaiskasvatuspalveluista ja omista käytettävissä olevista mahdollisuuksista (esim. kuntalisistä yms.)	- ph-paikkaa hakiessa yhdessä ph-viranomaisen kanssa - hoitosopimusta tehdessä	vaikutusmahdollisuudet varhaiskasvatuksen palvelutarjontaan kunnassa (esim. poliittisen toiminnan / kuntalaiskyselyjen tms. kautta)	- kansalaisaktivismi (aloitteet, mielenosoitukset) - vasutyössä osallisena oleminen hyvinvointipalvelun asiakkaana
Palvelun käyttäjänä	- tietojen vaihto, - luottamuksellisuus - tietoisuus kunnan linjaavasta strategiasta - tietoisuus vasutyöstä ja mahdollisuus tutustua tehtyihin / tekeillä oleviin vasuihin	palvelusuunnitelman tekeminen - kuulluksi tuleminen - laadunarviointi - vasutyössä mukana oleminen	vaikutusmahdollisuudet varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmää koskeviin päätöksiin vaikutusmahdollisuus lapsen hoitopaikkaan ja -muotoon vaikutusmahdollisuus palvelujen kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja toisten vanhempien kanssa	- subjektiivinen mahdollisuus osallistua itselleen sopivalla tavalla - vanhempien vertaisfoorumit - osallisuus palvelujen kehittämiseen yhdessä henkilökunnan ja toisten vanhempien kanssa (vasutyö)
Kasvatuskumppanina, oppilaan huoltajana vanhempana	- tietoisuus varhaiskasvatuksen sisällöistä ja toimintatavoista - tietoisuus valtakunnallisesta / kunnan/ yksikön vasusta	- oman lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelu - yksikön tai kunnan vasun työstämisessä mukana oleminen	- osallisuus varhaiskasvatuksen toteuttamista ja/tai sisältöjä koskeviin päätöksiin, esim. arvokeskusteluun - sitoutuminen omalta osaltaan yksikön vasuun	- yhteisöllisyys - vastavuoroisuus - osallistuminen toimintaan - vasun työstäminen vanhemman näkökulmasta

Trillan ja Novellan (2001) kolmiportainen asteikko (Nivala 2010,113) kuvaa osallistumisen vahvuutta. Vastaanottajana osallistuminen on osallistumista ja paikalla olemista muiden suunnittelemissa tilaisuuksissa tai toiminnassa mukana olemista ohjeistetusti. Kantaaottava osallistuminen tarkoittaa sellaista osallistumista, jossa puitteet on järjestetty niin, että yksilöllä on mahdollisuus ottaa kantaa ja sillä on vaikutusta esimerkiksi vaaleissa äänestämisen. Toteuttava osallistuminen tarkoittaa aktiivista osallistumista suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin. Silloin osallistuja sitoutuu toimintaan ja pääsee vaikuttamaan. (Nivala 2010, 113.)

Koivun (2010) on määritellyt hyvän osallisuuden tunnusmerkkejä. Hänen mukaansa osallisuus kuuluu kaikille ja osallistujan tulee kokea turvallisuutta. Osallisuus muotoutuu osallistujien näköiseksi ja kokoiseksi. Tasa-arvo, hyväksyminen ja arvokkuuden kokemus luovat arvopohjan hyvälle osallisuudelle. Hyvässä osallisuudessa toteutuu dialogisuus ja se on demokraattista. (Koivu 2010, 46.)

Osallistavaa toimintaa määrittävät sosiaalipedagogiset periaatteet. Kaikki osallistava toiminta ei ole sosiaalipedagogista toimintaa. Jotta voidaan puhua aidosta sosiaalipedagogista ideaa toetuttavasta osallisuudesta, jossa osallisuus on tavoite sekä toimintamuoto, tulee sen täyttää kolme periaatetta: yhteistoiminnallisuus, reflektiivisyys ja dialogisuus. Yhteistoiminnallisuus tukee sosiaalista kehittymistä ja tapahtuu osallistumalla. Konkreettisia yhteistoiminnallisuuden muotoja ovat pelit, leikit ja luovat menetelmät (esim. draama). Toiminnassa hyödynnetään kaikkien osallistujien osallisuutta ja vahvuuksia edettäessä kohti yhteistä päämäärää. (Nivala 2010,117-118.)

Suomen Vanhempainliitto selvitti vuoden 2009 loppupuolella Vanhempainbarometri -kyselyllä peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevien lasten ja nuorten vanhempien näkemyksiä kouluhyvinvoinnista. Kyselyssä selvitettiin erikseen kodin ja koulun yhteistyötä vanhempien näkökulmasta. Peruskouluissa vanhempien osallisuus keskittyi kyselyn mukaan erityisesti varainhankintaan (74,3 %), retkien ja leirikoulujen (61,9 %), teemapäivien (48,4 %) ja koulun juhlien (36,1 %) järjestämiseen. Vain reilulle neljäsosalle (27,8 %) peruskoululaisten vanhemmista koulu oli tarjonnut vanhempien mukaan mahdollisuuden osallistua koulun toiminnan arviointiin. (Näsi, Metso&Artola 2009.)

Opetushallituksen ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen yhteistyönä on syyskuusta 2006 lähtien määrääjain tehty kysely terveyden ja kouluhyvinvoinnin edistämisestä. Yhtenä osa-alueena kyselyssä on vanhempien osallisuus. Viimeisimmän raportin, vuodelta 2009, tuloksissa kerrotaan, että vanhempien osallisuudesta on kirjattu neljästä koulusta kolmen koulun opetussuunnitelmaan. Säännöllisesti toimivia vanhempainneuvostoja oli 67 %:ssa kouluista. Neuvostot osallistuivat koulun teemapäiviin, juhliin ja retkiin 88 %:ssa kouluista, ja koulun toiminnan arviointiin neuvostot osallistuivat 80 %:ssa kouluista. Tässä kysely-

sä koulun toiminnan arviointiin osallistumismahdollisuuksia tarjoavien koulujen osuus oli pudonnut verrattuna Rimpelän, Metson, Saariston ja Wissin (2008) teoksessaan esittelemiin aikaisemmin vanhempainyhdistyksistä tehtyyn tutkimukseen. (Fröjd& Peltonen 2010, 141.)

2.3 Yhteisöllisyys ja vanhempien vertaistuki

Yhteisössä toimimisesta saa myönteisiä kokemuksia ja siksi yhteisöön kuulumisen koetaan positiivisena. Ihminen kokee yhteisössä olonsa turvalliseksi ja uskaltaa olla oma itsensä ja ilmaista mielipiteensä. Ihmisen identiteetti kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa yhteisön kanssa ihmisen peilattaessa itseään yhteisön muihin jäseniin. Yhteisössä yksilöt osallistuvat päätöksen tekoon ja jokaisella on tärkeä rooli. Yhteisö vahvistuu yksilön kehittyessä ja yhteisön vahvistuminen tulee yksilön hyödyksi. (Rautiainen 2005, 96.)

Yhteisöllisyys vahvistuu kasvatuksellisessa toiminnassa, joka luo elämyksiä ja tapahtuu yhteistoiminnassa. Ryhmä toimii itsenäisesti ja asettaa ehdot toiminnalleen. Se synnyttää turvallisuutta. Toiminnallisuuden on todettu olevan hyvä keino innostaa vanhempia mukaan koulun toimintaan. Koulu yhteisössä vanhempien osallistuminen koulun toimintaan tukee oppilaiden hyvinvointia. Yhteisöllisyys lisääntyy vanhemmuuden tukemisen avulla. Vanhempien muodostamassa vertaisryhmässä vanhemmat saavat uusia näkökulmia ja voimavaroja omaan vanhemmuuteensa. Toiminnallinen yhteistyö ja osallisuus lisäävät vaikutusmahdollisuuksia omien lasten asioihin. (Rautiainen 2005,93- 96,105-106.)

Vanhemmuuden vahvistaminen on voimavaralähtöistä, ja siinä pyritään löytämään vanhemmassa itsessä oleva tieto, asiantuntijuus ja itseapu. Vanhempien neuvominen kasvatusasioissa ei ole tarkoituksen mukaista. Ryhmässä vanhemmat kiinnostuvat lastensa kasvatusasioista ja pyrkivät asettamaan kasvatustavoitteita vanhemmuudelleen, eli toimimaan samaan suuntaan koulun kanssa. Tällöin puhutaan sosiaalipedagogisessa ajattelussa subjektiudesta. (Rautiainen 2005,106.)

Vanhempainyhdistysten toiminnasta Rimpelän ym. (2008) tekemän kyselyn lopputulos oli, että vanhempainyhdistysten rooli on kunnissa ja kouluissa epäselvä. Vanhemmilla on halua osallistua kehittämiseen ja kouluhyvinvoinnin edistämiseen, mutta heillä ei ole tietoa, miten sen voisi tehdä. Joissakin kouluissa vanhempien aktiivisuus koettiin kiusalliseksi, ja vallalla oleva ajattelutapa korosti koulun ja kodin erilaisia tehtäviä. (Rimpelä ym. 2008,29.)

2.4 Vanhemmat ja ammattilaiset dialogissa

Sosiaalipedagogiset menetelmät perustuvat aina ihmisten osallisuuteen ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja dialogiin. Dialogissa pyritään tasapuoliseen ja vastavuoroiseen vuorovaikutukseen, jonka tavoitteena on uuden ymmärryksen löytyminen osapuolten välille. Asiakkaan ja työntekijän väliseen dialogiin sisältyy mahdollisuus muutokseen. Tämän mahdollistaa osapuolten avoimuus uudelle ja toisen tulkinnalle. (Rautiainen 2005,18–19.)

Dialogi on brasilialaisen Paulo Freiren kasvatustajatuksiin pohjaava käsite. Se on sosiaalipedagogian periaatteista haastavin. Dialogin kulmakivet ovat usko, toivo, rakkaus ja luottamus. Se ei ole tekniikka, vaan se edellyttää sitoutumista edellä mainittujen arvojen näkemiseen ihmisessä. Dialogi on vuorovaikutusta, jossa kaksi ihmistä tarkastelee jotakin itselleen merkityksellistä ja yrittää ymmärtää sitä. Dialogi edellyttää toisen arvoa ja ainutlaatuisuutta kunnioittavan asenteen. (Nivala 2010,120.)

Vanhemmat kokevat yhteistyön ammattilaisen kanssa päivähoitossa ja koulussa erilaisista näkökulmista. Tasavertaiseksi ja luontevaksi vanhemmat kokevat oman roolinsa arkisissa tilanteissa, joissa vaihdetaan päivän kuulumisia, kuten mitä päivähoitossa tapahtuu päivittäin. Tasavertaisuuden tunnetta vanhempi kokee myös kasvatustilanteissa, joissa yhdessä mietitään yleisesti kasvatustilanteita tai tilanteissa, joissa vanhempi kokee työntekijän arvostavan vanhemman tuntemusta oman lapsensa suhteen. Näitä tilanteita tulee myös koulun arjessa. (Alasuutari 2006, 82.)

Suhde voi olla myös asymmetristä, jolloin ammattilainen käyttää ammatillista tietämystään suhteessa vanhempaan. Vanhempi voi kokea tämänkin perinteisen suhteen luonnollisena yhteistyötapana. Kielteiseksi kokemus muuttuu silloin, jos vanhempi kokee, ettei hänen mielipidettään tai tietämystään kuulla. Näin tapahtuu myös silloin, kun työntekijä määrittelee perheen suhteita ja vanhemmuutta, jotka ovat vanhemmalle hyvin herkkää aluetta. (Alasuutari 2006, 83.)

Vanhemman ja kasvatuksen ammattilaisen kohtaamisessa on tärkeintä kuulluksi tuleminen ja kokemus ymmärretyksi tulemisesta. Toisaalta, jos pyritään tasa-vertaiseen kohtaamiseen, tulee ammattilaisen tiedostaa suhteen asymmetria, joka tulisi purkaa. Purkamiseen auttaa ammattilaisen myönteinen suhtautuminen lapseen. Perhesuhteista keskusteleminen vaatii herkkyyttä ja vanhempien kuuntelu ja heidän näkökulmiensa huomioon ottaminen ovat vahvaa osaamista. (Alasuutari 2006, 87.)

Huoltajat sekä opettajat pitävät tärkeimpänä yhteistyö ja tiedonvälitysmenetelmänä henkilökohtaisia keskusteluja, joissa oppilas on mukana. Niissä saadaan oppilaasta monipuolinen näkemys ja voidaan tukea lasta oikeaan suuntaan yhteistyössä. Ne toteuttavat opetussuunnitelman tavoitteita ja toimivat oppilaslähtöisesti. Oppilaan mukana olo kartuttaa hänen tietoisuutta omista taidoistaan ja lisää osallisuutta omaan oppimiseen (Lepistö 2009,79.)

Dialogiin pyrkivän hyvän ammatillisen vuorovaikutuksen perusedellytyksiä ovat: vuorovaikutusvastuu, hyvä tahto, välittäminen, ihmisen kunnioitus, vastuu omista ajatuksista, tunteista ja teoista, oikein kuuleminen, ymmärtäminen tärkeiden asioiden sanominen ja rehellisyys (Koivu 2010, 47).

3 KASVATUSKUMPPANUUS

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa vanhempia kutsutaan kasvatuskumppanuuteen, jolla tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemi-

sessä. Työntekijä kantaa vastuun yhteistyön syntymisestä ja asettuu kunnioittavalla ja tasavertaisella asenteella vanhemman kohtaamiseen. Tälle pohjalle rakentuu molemminpuolinen luottamus, joka on hyvä alusta kasvatuskumppanuudelle. Henkilöstö tuo kumppanuuteen ammatillisen osaamisensa ja vanhempi oman asiantuntijuutensa omasta lapsestaan. (Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma 2010.)

Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän ihmisen tiedot ja kokemukset. Yhdessä luotu tieto luo lapselle parhaat edellytykset tasapainoiseen kasvuun. Kumppanuudessa on kysymys asennoitumisesta yhteiseen kasvatustehtävään. Henkilöstön tehtävänä on tuoda kasvatuskumppanuus osaksi varhaiskasvatusta alusta alkaen. Vertaistukea lisätään luomalla mahdollisuuksia vanhempien keskinäisiin kasvatustalkoihin. (Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma 2010.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on edistää vanhempien keskinäisten tukiverkostojen muodostumista. Yhtenä tavoitteena on tunnistaa herkästi mahdollisimman varhain lapsen tuen tarve. Yhdessä vanhempien kanssa luodaan toimintastrategia lapsen tukemiseksi. (Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma 2010.)

4 MARTIKANPELLON KOULU

Työn kohteena on Lappeenrannan Joutsenossa sijaitseva koulu, jossa on 165 oppilasta. Koulussa toimii kolme esiopetusryhmää, kolme ensimmäistä luokkaa, kaksi toista luokkaa, ja kaksi pienluokkaa, joissa on ensimmäisen ja toisen luokan oppilaita. Pienluokissa opetus voi olla mukautettua tai joustavaa oppilaan tarpeiden mukaan. Näiden lisäksi koululla toimii koululaisten iltapäiväkerho. Henkilökuntaan kuuluu 27 työntekijää. Koulu on ”pienten lasten koulu”, millä tarkoitetaan sitä, että kaikki lapset ja henkilökunta toimivat tiiviissä yhteisössä esiopetuksesta alkaen. Tämä näkyy koulun säännöissä, toimintatavoissa ja yhteisissä tapahtumissa. (Koulun esite 2010.)

Koulussa toimii vanhempainoimikunta, johon vanhemmat valitsevat jokaisesta esiopetusryhmästä ja luokasta kaksi edustajaa. Vanhemmat valitsevat keskuudesta puheenjohtajan ja sihteerin. Koulun edustajana toimii joku opettajista. Kokousten muistiot ovat esillä koulun ilmoitustaululla kaikkien nähtävillä. (Koulun esite 2010.)

Lukuvuoden 2010 – 2011 painopistealueet Martikanpellon koulussa ovat koulun esitteen mukaan seuraavat:

1. Vanhemmat osana meidän koulua, kasvatuskumppanuus
2. Hyvä käytös ja tapakasvatus
3. Lapsen ääni kuuluville
4. Kestävä kehitys; Let's be eco-friendly (hanke).

Koulun esitteessä kerrotaan kodin ja koulun välisen tiedottamisen ja yhteydenpidon tapahtuvan koulun, esiopetuksen tai luokan tiedotteilla, wilma-järjestelmällä internetissä, reissuvihon välityksellä, sähköpostilla ja tekstiviesteillä. Vanhempainillat järjestetään koko koulun yhteisinä, ryhmäkohtaisina sekä teemailtoina. Koululla järjestetään myös koko perheen tapahtumia, teemapäiviä ja kilpailutoimintaa. Lapsen huoltajat ja opettajat käyvät arviointikeskustelun keskimäärin kerran vuodessa. (Koulun esite 2010.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä näkyväksi vanhempien osallisuutta Martikanpellon koulussa ja sen toiminnoissa. Opinnäytetyön selvitystehtävät ovat

- 1) Tuottaa suunnitelma toiminnallisesta kyselystä vanhemmille toteutettavaksi luistelutapahtumassa.
- 2) Koulun toiminnassa aktiivisesti mukana olevien vanhempien osallisuuden kokemusten kuvaaminen.

3) Näiden pohjalta tuottaa tietoa vanhempien osallisuudesta Martikanpellon koulussa.

6 VANHEMPIEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA

Vanhempien kokemusten selvittämiseen käytettiin ryhmäteemahaastattelua. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan ryhmähaastattelu on tehokas menetelmä, koska tietoa saadaan usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmähaastattelu on hyvä menetelmä silloin, kun halutaan saada tietoa jonkun ryhmän tai yhteisön näkemyksistä ja arvoista. (Hirsjärvi, Remes&Sajavaara 2009, 210-211.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa kysymykset ovat avoimia. Haastattelija päättää aihepiirit ja teemat etukäteen. Kaikki suunnitellut teema-alueet käydään läpi, mutta järjestys ja muoto ovat vapaita. Teemahaastattelu on keskustelunomainen, ja vastaaja saa tilaisuuden kertoa oman mielipiteensä ja kokemuksensa esillä olevasta asiasta. (Eskola & Vastamäki 2007, 25-28.) Tämän opinnäytetyön teemahaastattelun teemat muotoutuivat osallisuuden teoriasta sekä mukailen aiempaa (Rimpelä ym. 2008) vanhempainyhdistyksille tehtyä kyselyä.

Kohosen ja Tialan (2002) osallisuuden ulottuvuuksien jaottelusta valittiin tietosallisuus yhdeksi teemaksi. Kysymyksillä selvitettiin tiedottamista kuntatasolla ja tämän koulun opetussuunnitelmatyöskentelyyn osallistumista. Kasvatuskumppanuus ja dialogisuus-teemalla selvitettiin kokemuksia arviointikeskusteluista ja kokemuksista vuorovaikutuksesta. Osallisuuden eri ulottuvuuksia selvitettiin vanhempainyhdistyksen toiminnan kuvaamiseen liittyvillä kysymyksillä. Neljäntenä teemana oli luottamus ja siihen vaikuttavat tekijät, joilla haluttiin saada selville osallisuuden merkitystä vanhemmille. Haastattelua ohjannut teemahaastattelurunko on liitteenä. (Liite 1.)

Haastattelu oli esillä vanhempainyhdistyksen kokouksessa 24.3.2011. Kokouksen lopuksi keskusteltiin vanhempainyhdistyksen ryhmähaastattelusta, jossa aiheena olisi osallisuus ja kokemukset koulun ja kodin yhteistyöstä. Suurin osa

vanhemmista ilmaisi mahdollisuuden ja halukkuuden saapua paikalle. Päivämääristä sovittiin sihteerin kautta sähköpostilla. Haastatteluun saapui viisi vanhempaa, jotka kaikki olivat äitejä. He olivat kaikki toimineet eripituisia aikoja vanhempaintoimikunnassa ja heidän lapsensa olivat esiopetuksessa, ensimmäisellä ja toisella luokalla. Haastattelu nauhoitettiin Saimaan ammattikorkeakoulusta lainatulla sanelukoneella.

Ryhmäteemahaastattelu on keskustelun omaista, jossa haastattelija ohjailee ja rakentaa keskustelua. Keskustelu on monimuotoista ja polveilevaa tuoden mukana yllätyksiäkin. Ryhmähaastattelu muodostuu yksilöllisistä mielipiteistä, jotka osallistujat jakavat ryhmässä. Puhetta ei pelkästään osoiteta haastattelijalle vaan myös muille keskusteluun osallistujille. (Pietilä 2010, 213 -217.) Tässäkin keskustelussa keskustelu eteni toisinaan omia polkujaan. Haastattelija tuli yllätetyksi ohjailun haastavuudella. Toisinaan jouduttiin käyttämään kysymyksen esittämistä strukturoidusti jokaiselle osallistujalle vuorotellen, jotta saatiin monipuolinen kokonaiskuva käsiteltävästä teemasta.

Laadullisessa sisällönanalyysissä sisältöä kuvaavat luokat tulevat aineistosta käsin. Ilmaisuista etsitään niitä lausuntoja, jotka kuvaavat jotakin tutkittavasta ilmiöstä. Induktiivisella päättelyllä löydetään ne sisällöt, johon tutkimuksella etsitään vastauksia. Aineisto puretaan osiin, ja sisällöllisesti samankaltaiset osat luokitellaan. Keskeistä on antaa aineiston kertoa omaa tarinaansa. (Kylmä & Juvakka 2007,113.)

Ryhmän jäsenet saattavat vaikuttaa toistensa mielipiteisiin kontrolloivasti. Tämä tulee ottaa huomioon tutkimustuloksia analysoitaessa.(Hirsjärvi, Remes& Saja-vaara 2009, 210-211.) Tässä haastateltavat tunsivat toisensa etukäteen ja saattoivat esittää mielipiteitä rehellisemmin, kuin mitä toisilleen tuntemattomat saattaisivat tehdä.

Haastattelun aineisto litteroitiin heti haastattelun jälkeen, jolloin se oli tuoreena haastattelija mielessä. Aineistosta kerättiin vanhempien osallisuutta ja koulun ja kodin välistä yhteistyötä kuvaavat lausunnot ja kommentit. Nämä pelkistettiin ja luokiteltiin.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 2) on kuvattu haastattelun analysoinnissa tiivistettyjä pelkistyskäsitteitä ja näistä muodostettuja luokkia. Luokat noudattivat pääsääntöisesti haastattelurunkoa. Vuorovaikutus ja sen laatu tulivat esille odotetusti monessa puheenvuorossa. Merkittäväksi tekijäksi osallisuudessa nousivat tiedottamiseen liittyvät asiat. Vanhempaintoimikunnassa ja koulun toiminnassa mukana oleminen koettiin innostavana ja lapsille merkityksellisenä. Suunniteltujen kysymysten ulkopuolelta yllättävänä teemana nousivat esille kokemukset erityisintuen palveluista.

Taulukko 2. Kommenttien pelkistykset luokiteltuna

pitkät arviointikeskustelut, tietojen vaihtaminen lapsesta lisää syvyyttä keskusteluun	VUOROVAIKUTUS
välitöntä vuorovaikutusta tutun opettajan kanssa	
tuntuu ikävältä, kun vuorovaikutus opettajan kanssa ei toimi	
reissuviikolla, wilmalla ja tekstiviestit yhteydenpidossa	
vanhemman kyseltävä itse tietoa arviointikeskustelussa lapsestaan	
opettajan kanssa yhdessä nauraminen	
keskusteleva ilmapiiri	
vanhemmat kertovat toisille vanhemmille kokemuksistaan koulun aloituksesta	TIEDON SAAMINEN (tieto-osallisuus)
kaupungin tiedote, tiedotteet, tiedotustilaisuudet	
tietämättömyys opetuksen sisällöstä	
rehtori kertoo suunnitelmista ja välittää hyvin tietoa	
koulutulokkaiden vanhempainilta perinteenä	
opetussuunnitelma tuttu	
vanhempien osallisuus on merkittävää lapsen koulunkäynnin ja vuorovaikutuksen kannalta	KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA (toiminta-osallisuus)
koulunkäynti sujuu helpommin, kun tuntee koulun henkilökuntaa	
tiedon saaminen aiemmin, enemmän	
mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin	
tapahtumien järjestäminen mielekästä, odotettua	
erityisentuen lapsen asioiden kokonaisvaltainen haltuunotto tuntuu hyvältä	KOKEMUKSET ERITYISENTUEN PALVELUISTA
koulun aloitukseen valmistautuminen yhteistyössä	
uuden tiedon syntyminen ja ymmärrys omasta lapsesta	
huoli lapsesta avasi yhteydenpidon	
useita arviointikeskusteluja	
erityisopettaja tutustuu lapsiin enne koulun alkamista	

6.1 Vuorovaikutus

Vanhempien tulisi kokea luontevasti kuuluvansa osaksi kouluyhteisöä. Ensimmäinen edellytys tämän syntymiseksi ovat säännölliset opettajan ja huoltajan väliset keskustelut, jossa vanhemmalla on mahdollisuus vuorovaikutukseen opettajan kanssa. (Fröjd & Peltonen 2010, 135.) Vuorovaikutuksen merkitys korostui tässä haastattelussa. Kokemuksien vertailua arviointikeskusteluista sekä erilaisten tilanteiden selvittelyä koulun henkilökunnan ja vanhemman välillä kuvattiin muissakin teemoissa. Tiedon saanti omasta lapsesta ja tämän koulunkäyntiin liittyvistä asioista koettiin tärkeänä. Erilaiset tiedonvälityskanavat vaikuttivat olevan käytössä yhtä monipuolisesti kuin koulun esitteessäkin kuvataan.

Alasuutarin (2006) mukaan vanhemmat kokevat tasavertaisuutta ja kunnioitusta etenkin kasvatustilanteissa, joissa he kokevat ammattilaisen arvostavan vanhemman omaa asiantuntijuutta omasta lapsestaan. Kielteiseksi vanhemmat kokevat keskustelut opettajan kanssa, jos he eivät tule ymmärretyiksi. Vanhemmille on tärkeää tulla kuulluksi ja ymmärretyksi oikein. (Alasuutari 2006, 82.) Haastateltavilla oli kokemuksia tilanteista, joissa he eivät tulleet kuulluksi tai joissa vuorovaikutus ei tuntunut toimivan. He kertoivat myös useista myönteisistä kokemuksista, jolloin opettajan kanssa on vaihdettu tietoa lapsen käyttäytymisestä erilaisessa ympäristössä. Vanhempi on lisännyt opettajan tietämystä kertomalla asioita omasta lapsestaan.

...sitte ku niiskii oli iso ero mite toimii kotona ja mite toimii sit täällä ryhmässä... ni sit niitä vähä vertailti.

Toisinaan vanhempi koki, etteivät he opettajan kanssa ymmärtäneet toisiaan niin hyvin kuin toivoisi. Tässä haastattelussa se tuli ilmi, kun vanhempi kertoi kielteisestä kokemuksestaan:

...miust tuntuu et myö puhutaa aina niiko toine puhuu maasta ja toine taivaasta...

Lepistö (2009) päätyi progradu-tutkielmassaan siihen, että vanhemmille tärkein tiedonvälitys ja yhteistyö muoto on henkilökohtaiset keskustelut opettajan kans-

sa, joissa lapsi on mukana. Myös tässä haastattelussa vanhemmat korostivat arviointikeskustelujen säännöllisyyttä ja merkitystä tiedon saamisessa. Kun keskusteluja oli useita ja opettaja tuli tutuksi, vanhemman ja opettajan välistä keskustelua kuvattiin välittömäksi. Myös Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelman (2010) mukaan kasvatuskumppanuus sisältää ajatuksen yhdessä kasvattamisesta ja molempien osapuolien asiantuntijuuden. Sen tavoitteena on parhaan mahdollisen kasvuympäristön takaaminen lapselle. (Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma 2010.)

Aito kasvatuskumppanuus pohjautuu dialogiseen lähestymistapaan (Kurki 2006a, 172). Tässäkin työssä ilmeni, että parhaimmillaan onnistunut keskustelu sisälsi avointa keskustelua lapsesta ja silloin keskusteluissa kuvattiin dialogin tunnuspiirteitä, joita Rautiaisen (2005) mukaan on uuden ymmärryksen löytymisen osapuolten välille. Sitä kuvaa seuraava haastateltavan kommentti:

...syntyy uutta tietoo..tai tarkentuu ainanki ja ymmärrys omast lapsestaa myöskii on kasvanu.

6.2 Tiedon saaminen (tieto-osallisuus)

Osallistuminen vastaanottajana on kolmiportaisen asteikon heikoin aste. Se tarkoittaa olemista paikalla siellä, missä tapahtuu ja tiedon vastaanottamista passiivisesti. (Nivala 2010,113.) Tiedottaminen, tiedon saaminen ja vaikuttaminen tulivat tämän opinnäytetyön haastattelun aineistossa esille useita kertoja kaikkien teemojen yhteydessä. Vanhemmat kokivat tärkeänä tiedon saamisen vanhempainilloissa ja rehtorin kautta. Kaikkien mielestä tiedotus on toimivaa. Vastaanottajana vanhempi toimii vanhempainilloissa, jollaisia tässäkin haastattelussa kuvattiin. Opettaja ja erityisopettaja kertovat vanhemmille koulun asioista. Perinteisessä vanhempainillassa, joka järjestetään koulutulokkaiden vanhemmille, on vanhempainuomikunnasta pyydetty jäseniä kertomaan koulun alkamiseen liittyvistä asioista vanhemman näkökulmasta. Nivalan (2010) mukaan kuvatussa tilanteessa vanhempainuomikunnan jäsenenä vanhempi toimii kolmiportaisen asteikon toisella asteella eli kantaaottavan osallistujana. Nivala ilmaisee tätä osallisuuden muotoa niin, että puitteet on annettu, mutta osallisuus-

teen sisältyy mahdollisuus ottaa kantaa tai ilmaista mielipiteensä. (Nivala 2010,113.)

Koulun toimintakulttuuri ja johdon suhtautuminen luovat vanhempainyhdistykselle vaikutusmahdollisuuden ja osallisuuden monipuoliseen toteutumiseen. Toisaalta yhdistykseltä itseltäänkin tulee olla kiinnostunut kasvatuksen ja opetuksen kehittämisestä. (Fröjd &Peltonen 2010, 135.) Tässä aineistossa mainittiin rehtorin toiminta useita kertoja. Rehtori nähdään tiedon aktiivisena välittäjänä ja suunnitelmien eteenpäin viejänä.

...hirvee hyvi rehtori tuo tietoo ja kertoo suunnitelmist...

Tässä haastattelussa ei tullut esille vanhempien opetussuunnitelmatyöskentelyyn osallistumista. Se nähdään tärkeänä osallistaminen muotona Rimpelän ym. (2008) vanhempien osallisuutta selvittelevässä tutkimuksessa, ja se lukee myös Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2004). Suunnittelu-osallisuus on Kohosen ja Tialan (2002) mukaan vuorovaikutusta ja yhteissuunnittelua.

Joillekin haastateltaville opetussuunnitelma oli tuttu. Toisaalta haastattelusta syntyi se kuva, etteivät opetussuunnitelmien sisällöt olleet vanhemman tiedossa. Seuraavassa haastateltava kuvaa ajatuksiaan teematyöskentelystä:

...sit ku laps tuli eskarij, ni mie tivasin silt varmaa ensimmäisen kuukauden, et millo työ saatte ne eskarikirjat... mie en niiku tiennykkää, et tää työskentely perustuu siihe teematyöskentelyy....ja sit ko sai sen tietää ni miust tää teematyöskentely on ainaki meidän lasten kohalla toiminu iha loistavasti.

6.3 Kokemuksia osallisuudesta (toiminta-osallisuus)

Osallistuminen on tärkeä sosiaalipedagoginen käsite. Se muuttaa rinnakkain toimimisen yhteiseloksi. Osallistuminen on luonteeltaan sosiaalista ja toiminnallista (Nivala 2010,112.) Nämäkin haastateltavat korostivat jokainen sitä, että vanhemman osallisuus on merkittävää sekä lapsen koulun käynnin kannalta että kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen kannalta. Oman lapsen koulu ja koulun asiat kiinnostavat ja tapahtumien järjestämien lapsille on mielekästä toimintaa.

Kurjen (2002) mukaan sosiaalikulttuurisen innostamisen tavoite on yhteisöllisyys. Osallistumalla yksilö liittyy osaksi yhteiskuntaa ja pyrkii parantamaan toiminnan laatua. Innostamisessa korostuvat ihmisen oman elämän laadun parantamisen periaatteet. (Kurki 2002,128.) Merkitykselliseksi tekijäksi haastateltaville osoittautui muihin vanhempiin tutustuminen ja verkoston luominen. Tapahtumien järjestäminen koettiin mielekkääksi toiminnaksi. Vanhemmat toivat esille myös vanhempaintoimikunnan järjestämien tapahtumien merkityksen lapsille ja sen viestin, joka välittyy lapselle koulun toiminnassa mukana olosta.

... se on ainakii meiän lapsille... se on niille kauhee tärkeä juttu ja et tää on nyt meiän äitien järjestämä, et tää on nyt vanhempaintoimikunnan järjestämä.

...ja sitte ne tapahtumat on ollu tosi kivoja järjestää...

...tutustuu niiku muihi vanhempii täällä ja sit halusi niiko tietää et koulun toiminnasta... Kylmiust on ollu kiva olla mukana tekemäs niit juttui niiku lapsille ja saaha tietoo täältä sitte ja tietyst tavata näitä muita vanhempia.

Kaikki haastateltavat olivat tyytyväisiä osallisuuteensa ja suosittelivat sitä muillekin. Osallisuus on ollut heille mielekäs tapa osallistua oman lapsen koulunkäyntiin ja samalla päästä tutustumaan tämän päivän kouluun. Arveltiinpa koulunkäynninkin sujuvan kenties helpommin, kun koulun ihmiset ovat tuttuja.

Nivalan (2010) mukaan osallistuminen edellyttää yksilöltä paitsi sosiaalisia taitoja myös kiinnostusta ympäröivään todellisuuteen. Osallisuuden toteutumiseksi ympäristön on oltava osallisuutta tukeva ja kannustava. Lisäksi täytyy olla konkreettisia osallistumisen mahdollisuuksia, eli sellaista toimintaa, johon yksilö voi suhteellisen pienellä vaivalla ottaa osaa. Osallistumista edistää se, että toiminta on mielekästä. (Nivala 2010, 114-115.) Haastatteluun osallistuneille vanhemmille oli tärkeää järjestää lapsille tapahtumia, ja niitä jopa odotettiin. Vanhempaintoimikunnan järjestämät talkoot puolestaan antoivat kaikille koulun vanhemmille mahdollisuuden osallisuuteen. Vanhempien mukaan talkoisiin osallistuttiin suurella joukolla.

Nivalan (2010) kolmiportaisella asteikolla osallisuudesta vahvin osallisuuden aste on osallistuminen toteuttajana. Nivala kuvaa tätä aktiivisena toimintana suunnittelun ja toteutuksen kautta arviointiin. Toteuttava osallisuus määrittyy

osanottajien käsissä ja vaatii sitoutumista ja vastuunkantamista. (Nivala 2010,113.)

6.4 Kokemukset erityisentuen palveluista

Martikanpellon koulussa toimii kaksi pienryhmää (Koulun esite 2010). Sosiaali-pedagogisesti onnistunut dialogi edellyttää osapuolten aitoa kiinnostusta yhteisestä asiasta ja sen ymmärtämistä (Nivala 2010,120). Erityisen tuen tarpeeseen liittyvät asiat ovat koulussa tuttuja jo esiopetuksesta alkaen. Erityistä tukea vaativan lapsen asiat tuntuvat tässä tutkimuksessa koulussa tuovan vanhemman ja henkilökunnan lähelle toisiaan. Haastattelussa tuli esille, kuinka arviointikeskusteluja on useita ja niissä tehdään työtä sen eteen, että kouluun siirtyminen olisi luonteva jatko alkaneelle kasvatuskumppanuudelle. Tämä yhteistyö lisäsi luottamusta kouluun. Lapsen tilanteen kokonaisvaltainen haltuunotto tuntui vanhemmasta hyvältä. Seuraavassa kommentissa kuvataan kauniisti yhteistyön toimivuutta:

... erityislastentarhanopettaja on ollu tosi paljon mukana... on ollu opettaja mukana... eskariopettaja.. ne on käsikädessä menny... ja myö tietää kans mis mennää.

Dialogin laatua kuvaavat haastateltavien seuraavat kommentit:

... meil on hirvee pitkät keskustelut ja meil mennää aika niiku sillee jopa syväle...

...että minkälainen hää on luonteeltaan miks hää tekee näin ja niiku yrittää ymmärtää käyttäytymistä paljo enemmän...

...syntyy uutta tietoo vielä... enemmän tai tarkentuu ainanki että ymmärrys omast lapsestaa myöskii on kasvanu...

Saa hyviä idoita noihi arkipäivän tilanteisii.

Tässä haastattelussa ne vanhemmat, joiden lapsella oli erityisen tuen tarvetta, kokivat yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden hyväksi ja toimivaksi. Ne vanhemmat, joiden lapsilla ei ollut tarvetta erityiseen tukeen, toivat esille vuorovaihtuksen toimimattomuutta tai tyytymättömyyttä yhteistyöhön.

Koulun alkutaipaleella vanhemmat joutuvat miettimään ja tekemään päätöksiä lapsensa tulevaisuudesta. Vanhemmat kokivat saaneensa hyvin tukea koululta päätöksen teossa.

... hyö oli tehny semmosen useemman a nelosen kertomuksen siitä, et mite on toiminu siellä eskarissa ja mitä osaa ja missä tarvii tukea ...ja sitte ku niiskii oli iso ero mite toimii kotona ja mite toimii sit täällä ryhmässä ...ni sit niitä vähä vertailtii

...just ku oli monta kysymysmerkkiä ja meil oli isoin se et mitä myö nyt pääte-tää...

6.5 Vanhempaintoimikunnan tehtävät

Rimpelä ym. (2008) tutkimukset osoittavat, että pääsääntöisesti vanhempainyhdistysten tehtävänä oli varainkeruu ja teemapäivien suunnittelu. Lisäksi todettiin vanhempainyhdistysten roolin olevan kunnissa ja kouluissa epäselvä. (Rimpelä ym. 2008, 3.)

Yksi tämän haastattelun teemoista oli vanhempaintoimikunnan toiminta. Toimikunnan tehtäviä kysyttiin yksityiskohtaisesti mukaillen vanhempaintoimikunnille tehtyjä aiempia kyselyjä. Pääsääntöisesti tämän toimikunnan vanhemmat saivat tehtävät koulun ehdottamana. Eräs haastateltava kuvasi vanhempaintoimikunnan tehtäväksi *järjestää ekstra oppilaille*. Vanhempaintoimikunta oli tehnyt kuntalaisaloitteen lasten turvallisen koulutien turvaamiseksi kevyenliikenteen väylällä. Vakiintuneita tapahtumia oli vuoden aikana yhteensä neljä, joiden lisäksi oli retkiä ja talkoita. Talkoisiin vanhemmat olivat pyytäneet mukaan kaikkia vanhempia ja osallistuminen oli ollut runsasta. Toimikunta oli osallistunut tänä vuonna teatteriretken kustannuksiin sekä hankkinut lapsille lattiatyyny. Koulun henkilökunta esitti aktiivisesti toiveita hankinnoista, joita toimikunta toteuttaa. Vanhempaintoimikunta ja opettajat arvioivat tapahtumia, joissa ovat olleet mukana tai joita ovat järjestäneet.

Koulun opetuksen toteutuksessa vanhemmat eivät ole olleet mukana, kuten esimerkiksi seuraava vastaus osoittaa:

...teemapäivii kyllä siis tavallaa ei siihe opetukseen sisältyvii mut niiku muul ajal tapahtuvii kyllä...

Tulevaisuuden ennustaminen vanhempien osallisuuden näkökulmasta tuntui vaikealta. Haastateltavien mielestä koulu on yhteiskunnan tehtävä, ja opettajille tulee antaa työrauha. Eräs haastateltava toi esille yhdysvaltalaisen mallin, jossa kotiäidit toimivat luokissa avustajina. Tähän suuntaan ei kuitenkaan haluttu lähteä. Seuraavassa osa vanhempien keskustelua aiheesta:

Kyl sen niiku näkee et tää on yhteiskunnan tehtävä tää koululaitos.

...ja et siihe resurssoidaa, mut jotai tämmöstä ekstra vanhemmat vois...

...vaikee nyt ajatella et mite se ois sit 20 – 30 vuoden päästä...

...nii,kyl mie ainakin toivon et koulu ruokaa on sillonkii...

...mut se jotekii et ei, kyl siin pitää olla selkee ero... koulu on koulu ei vanhemmat tarviikkaa iha kaikkee sotkeutuu...

6.6 Yhteenveto

Tässä koulussa ilmapiiri on osallisuutta tukeva ja kannustava sekä koulun, että esiopetuksen puolelta. Se ilmeni myös haastattelua edeltävässä kokouksessa, jossa päiväkodin johtaja toi terveisiä opettajilta ja antoi muutenkin myönteistä palautetta vanhempaintoimikunnalle. Seuraavassa opinnäytetyöpäiväkirja merkintä 14.3.2011 kokouksen jälkeen:

...tapahtuman arviointia. Päiväkodin johtaja luki opettajien antaman kirjallisen palautteen talvitapahtumasta sekä antoi omasta puolestaan palautetta tämän vuoden vanhempaintoimikunnalle runsaasta osallistumisesta ja aktiivisuudesta.

Koivu (2010) on jäsenellyt vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Saman jäsentelyn mukaan voidaan tarkastella vanhempien osallisuutta koulussa. (Taulukko 3.) Taulukossa osallisuuden toteuttajana vanhempi voi toimia kuntalaisen, palvelun käyttäjän ja kasvatuskumppanin tai oppilaan huoltajan tai vanhemman roolissa. Osallisuuden aste on Kohonen & Tialan (2005) luokittelun mukainen. Taulukosta on nähtävissä, kuinka monella eri tavalla osallisuutta voi toteuttaa koulumaailmassa. Kaikkia osallisuuden ilmentymiä yhdistää toiminnallisuus.

Kuntalaisen roolissa jokainen kunnan asukas voi ottaa osaa koulutoiminnan kehittämiseen. Vanhempaintoimikunta koettiin hyvänä vaikutusväylänä kaupunkia koskevissa asioissa (esim. kuntalaisaloitteiden tekemisessä). Palvelunkäyttäjän roolissa vanhempi saa ensikädentietoa kouluun liittyvistä asioista ja voi arvioida ja kehittää koulutoiminnan laatua, yhdessä henkilökunnan kanssa. Palvelunkäyttäjänä mahdollistuu subjektiivisuus, eli vanhemman omien intressien ja voimavarojen mukainen osallisuus. Koulu yhteisönä on vanhemmille mahdollisuus toteuttaa vertaistukea toteuttavaa ryhmiä, kuten tämän tutkimuksen koulussa on tapahtunut. Kolmas rooli kasvatuskumppanina ja oppilaan vanhempana ja huoltajana tuo osallisuuden henkilökohtaisemmalle tasolle oman lapsen koulun asioissa, oppimisessa ja yhteisöllisyydessä siitä näkökulmasta.

Taulukko 3. Jäsentely vanhempien osallisuuden tarkasteluun koulussa (mukaille Järvi 2006,6.)

Osallisuus	Tieto-osallisuutena	Suunnittelu-osallisuutena	Päätös-osallisuutena	Toiminta -osallisuutena
Kuntalaisena	tietoisuus kouluvaihtoehdoista ja valinnan mahdollisuudesta	kunnan suunnitteluun osallistuminen	vaikutusmahdollisuudet koulu ja opetus toiminnan kehittämiseen kunnan alueella	kansalaisaktivismi eo- ja opetus-suunnitelma työssä mukana oleminen
Palvelun käyttäjänä	tiedon kulku ja tiedottaminen tietoisuus kunnan strategiasta tietoisuus eo- ja opetussuunnitelmatyöstä ja mahdollisuudesta osallistua siihen	kuulluksi tuleminen laadunarviointi eo- ja opetussuunnitelmatyöhön osallistuminen	vaikutus koulua koskeviin päätöksiin vaikutusmahdollisuus koulun kehittämiseen yhdessä henkilöstön kanssa	subjektius: mahdollisuus osallistua itselle sopivalla tavalla vanhempien vertaistuki koulun toiminnan kehittämiseen osallistuminen yhdessä hlökunnan ja vanhempien kanssa
Kasvatuskumppanina, oppilaan huoltajana vanhempana	tietoisuus koulun toimintatavoista tietoisuus valtakunnan eo- ja opetussuunnitelman sisällöistä	oman lapsen esiopetus-suunnitelma kouluun tutustuminen opetussuunnitelmatyössä mukana oleminen oman huollettavan arviointikeskustelu	osallisuus opetuksen toteuttamista ja sisältöä koskeviin keskusteluihin ja päätöksiin sitoutuminen oman koulun suunnitelmiin omalta osalta	yhteisöllisyys vastavuoroisuus osallistuminen toimintaan eo- ja opetussuunnitelman työstäminen vanhemman näkökulmasta

Tässä haastattelussa korostui tieto-osallisuus, joka oli vanhemmille tärkeä osa osallisuutta. Kuntalaisina he olivat vaikuttaneet kevyenliikenteenväylän saamiseksi koululaisten koulutielle. Kuntalaisina he voisivat esimerkiksi vanhempain-toimikunnan nimissä tehdä aloitteita tuleviin koulusuunnitelmiin. Haastatteluun osallistuneet vanhemmat kokivat myös saavansa tietoa runsaasti oman koulun asioista sekä kaupungin suunnitelmista kouluun liittyvissä asioissa. Toiseksi näkyvin luokka oli toiminta-osallisuus. Se toteutui vanhemman ollessa palvelun käyttäjänä sekä kasvatuskumppanuudessa ja huoltajan roolissa. Toiminta-osallisuuden toteuttamiskanavana on vanhempain-toimikunta ja sen järjestämät

tapahtumat. Vanhempien ja henkilökunnan välinen vastavuoroisuus toteutui toiminnan arjessa arvioinnin kautta. Päätös-osallisuutena vanhempi pystyy vaikuttamaan koulun asioihin yhdessä henkilökunnan kanssa ja osallistumaan koulun opetuksen toteuttamiseen. Vähiten osallisuus toteutui suunnitelmaosallisuutena opetussuunnitelmatyössä. Tähän saattaa vaikuttaa se, onko opetussuunnitelmaa uusittu tänä aikana, kun tässä haastattelussa olleiden vanhempien lapset ovat olleet koulussa. Haastateltavat eivät tuoneet esille myöskään opetuksen toteuttamista ja sisältöä koskevaa osallisuutta. Perusopetuksen opetussuunnitelman (2004) edellytys vanhempien osallistumisesta kasvatus- ja opetustyöhön ei siltä osin siis toteudu. Haastattelussa ei tullut ilmi, onko opetussuunnitelmatyöhön tarjottu mahdollisuutta koulun puolelta. Toisaalta se edellyttää vanhempaintoimikunnan halukkuutta osallistua.

7 SUUNNITELMA TOIMINNALLISEEN KYSELYYN

Toiminnallisen opinnäytetyön osana on jokin tapahtuma tai produktio (Vilka & Airaksinen 2003, 7-10). Tässä työssä se on suunnitelma toiminnallisesta kyselystä vanhemmille. Vilkan ja Airaksen mukaan toiminnallisessa opinnäytetyössä käytännön tuomaa tietoa tarkastellaan teoreettisen viitekehyksen kautta. Alan teorioista nousevaa tarkastelutapaa käytetään valintoihin ja valintojen perusteeseen. Usein teoreettiseksi näkökulmaksi riittää jokin käsite ja sen määrittely. (Vilka & Airaksinen 2003, 42-43.) Tärkein käsite tässä työssä on osallisuus, jonka teoriatausta on toiminnallisen kyselyn perustana. Osallisuuden toteutumisen tarkastelu vanhempien kokemuksellisesta näkökulmasta tuo teorian näkyväksi.

Osana tämän opinnäytetyön teoriaa on sosiokulttuurinen innostaminen. Kurjen (2006a) mukaan innostaminen perustuu aina toimintatutkimukselliseen otteeseen. Silloin liikkeelle lähdetään ihmisen omasta arjesta. (Kurki 2006a, 153.) Sosiaalipedagogiikan ajatusmaailmaan sopii toiminnallisuus, joka mahdollistaa osallisuuden. Tähän perustuen valittiin suunnitelman toteuttamistavaksi toiminnallinen kysely.

Kyselyn tavoitteena on Martikanpellon koulun vanhempien kokemusten kartoittaminen osallisuudesta, toiminnallisella menetelmällä. Toteutuspaikkana on koulun lähellä olevalla kentällä järjestettävä luistelutapahtuma. Tapahtuma on perinteisesti kokonaisuudessaan vanhempainyhdistyksen järjestämä. Osallistujat ovat koulun oppilaiden perheitä. Illan ohjelma on vapaamuotoinen. Paikalle kutsutaan Lappeenrannan luistelijoiden taitoluistelijoina kertomaan luisteluharrastuksesta ja esittämään osaamistaan. Vanhempainyhdistys on järjestänyt makkaranpaistoa ja buffetin. Osallistujia on edellisinä vuosina ollut yhteensä noin 150–170 laskettuna sekä lapset että vanhemmat mukaan laskettuna. Tapahtuman ajankohta on ennen hiihtolomaa, ja tapahtuman pakkasrajana on -15 °C.

Toiminnallisen kyselyn tehtävät on suunniteltu niin, että niissä tulee näkyväksi osallistujien kokemukset osallisuudesta. Tehtävien ja kysymysten sisällöt syntyvät osallisuuden teoria osuudesta. Kysymysten avulla tuodaan näkyväksi, teoria osuudessa esille tulleita hyvän osallisuuden tunnusmerkkejä. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Osallisuuden teoriatausta rinnastettuna kysymyksiin toiminnallisessa osiossa.

<p>Osallisuus viittaa koulupedagogiikan yhteydessä vanhempien ja oppilaiden osallistumiseen opetuksen kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa yhdessä opettajan kanssa (Niemi, Heikkinen&Kannas 2010).</p>	<p>Väittämiä: Olen osallistunut lapseni arviointi keskusteluun. Martikanpellon koulussa vanhempien mielipiteitä kuunnellaan. Martikanpellon koulussa vanhempien ehdotuksia toteutetaan. Olen osallistunut Martikanpellon koulun opetuksen 1. suunnitteluun. 2. toteutukseen 3. arviointiin</p>
<p>tieto-osallisuus (tiedottaminen, kuuleminen, kyselyihin vastaaminen) (Kohonen & Tiala 2002.)</p>	<p>Saan riittävästi tietoa kouluun liittyvistä asioista. Kuinka paljon voit mielestäsi vaikuttaa lapsesi asioihin koulussa? Olen osallistunut lapseni arviointikeskusteluun.</p>
<p>suunnittelu-osallisuus (valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta, yhteissuunnittelut) (Kohonen & Tiala 2002.)</p>	<p>Olen osallistunut Martikanpellon koulun opetuksen 1.suunnitteluun. Martikanpellon koulussa vanhempien mielipiteitä kuunnellaan. Martikanpellon koulussa vanhempien ehdotuksia toteutetaan Kuinka paljon voit mielestäsi vaikuttaa lapsesi asioihin koulussa? Olen osallistunut lapseni arviointi keskusteluun.</p>
<p>päätös-osallisuus (osallisuutta esim. palvelujärjestelmää, toteuttamista ja/tai sisältöjä koskeviin päätöksiin) (Kohonen & Tiala 2002.)</p>	<p>Martikanpellon koulussa vanhempien mielipiteitä kuunnellaan. Martikanpellon koulussa vanhempien ehdotuksia toteutetaan Olen osallistunut lapseni arviointi keskusteluun Olen osallistunut Martikanpellon koulun opetuksen 3.arviointiin</p>
<p>toimintaosallisuus (osallistuminen toimintaan, tal- koot, avustukset omien projektien toteuttamisen jne.) (Kohonen, Tiala 2002,6.)</p>	<p>Minkä verran tunnet olevasi osa koulua? Arvioi järjestetäänkö koulussa riittävästi vanhemmille mahdollisuuksia osallistua toimintaan? Olen saanut uusia tuttavuuksia lapseni luokan vanhemmista? Olen keskustellut vanhempana olemiseen tai kasvatukseen liittyvistä asioista jonkun lapseni koulun vanhemman kanssa? Olen osallistunut Martikanpellon koulun opetuksen 2.toteutukseen Porinaryhmä, Planeetat</p>

Tehtävissä on yhdessä tekemisen tunnelma, jonka tarkoituksena on lisätä yhteisöllisyyden tuntua. Toiminnallisessa tapahtumassa osallistuminen on vaivatonta, leikinomaista ja mahdollistaa kaikkien mukaan tuleminen. Tehtävien ohjaaja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa kyselyn onnistuneeseen toteutumiseen. Suuren ihmisjoukon liikuttaminen vaatii selkeitä ohjeita ja kuuluvaa äänen käyttöä ulkotiloissa, mikä edellyttää megafonin käyttöä. Luonteva ja rento ohjaami-

nen tekee tilanteesta leikkisän, ja haastaa osallistujat mukaan tehtäviin. Ennen aloitusta voi olla jokin tuttu ja helppo loru tai leikki jännityksen purkamiseksi ja lämmittelyksi.

Alkuosan tehtävillä selvitetään osallistujien määrää ja jakaantumista oppilaiden luokkien mukaan. Janatehtävissä arvioidaan numeerisesti kokemusta koulun toiminnassa mukana olemisesta. Väittämätehtävissä selvitetään osallistujien mukana oloa tapahtumissa, kokemuksia vertaistuesta ja kokemusta koulun toiminnan arvioinnista. Pienryhmä tehtävässä tiivistetään muutaman henkilön ajatus yhdeksi merkitykselliseksi sanaksi. Patsastehtävässä tuodaan näkyväksi muutosta ja havainnollistetaan tulevaa draaman keinoin.

Kaikki tehtävät dokumentoidaan valokuvin ja videokameralla. Tehtävien dokumentoinnissa kuuluvia kommentteja tallennetaan lisäksi kirjaamalla ylös. Valokuvaukseen ja videointiin tarvitaan asianomaiset luvat koululta sekä osallistujilta. Lisäksi valokuvaukseen ja videointiin tarvitaan avustajia. Dokumentointi suunnitellaan etukäteen huolellisesti niin, että saadaan varmasti tarvittava tieto tallennettua. Osallistujille kerrotaan, miten kuvat ja videot käsitellään ja hävitetään. Tehtäviin osallistuminen on vapaaehtoista. Perheen pienimmät kulkevat vanhempiansa mukana. Kouluikäisillä on muuta ohjelmaa samaan aikaan. Kyselyn suunnitelma on liitteenä. (Liite 2)

Tätä suunnitelmaa ei voitu toteuttaa käytännössä. Suunniteltuna tapahtuma aamuna pakkasta oli niin paljon, että vanhempaintoimikunta päätti peruuttaa luistelutapahtuman, jonka osana kysely oli tarkoitus toteuttaa. Vanhempien kokemuksia ja ajatuksia osallisuudesta päädyttiin tutkimaan ryhmäteemahaastattelun keinoin.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimusta tehdessä on tarkoitus tuottaa mahdollisimman luotettavaa tietoa. Luotettavuuden arvioiminen on osa tutkimusprosessia ja se on välttämätöntä tutkitun tiedon jatkokäytön kannalta. Laadullista tutkimusta arvioidaan yleisillä

luotettavuuskriteereillä. (Kylmä & Juvakka 2007,127.)Tässä luvussa arvioidaan kriittisesti tämän tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä asioita.

8.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyyden kannalta olennaisia asioita ovat tutkimusaiheen valinta, tutkimuksen kohteena olevan tapauksen kohtelu ja tutkimustyön rehellinen suorittaminen. Eettisten periaatteiden noudattamisessa on tärkeää toimia rehellisesti, avoimesti ja työssä käytettyjen muiden tutkijoiden työtä kunnioittaen. (Hirsjärvi, Remes& Sajavaara 2005, 25 -28.) Työn valmistumisen aikaan eduskuntavaalit olivat juuri päättyneet ja sikäli aihe on ajankohtainen. Äänestäminen on yksi yhteiskunnallisen osallisuuden muodoista. Osallisuus aiheena on kohteena olleelle koululle tärkeä sekä tekijästä mielenkiintoinen, mikä takaa sen, että työhön on paneuduttu asiallisella huolellisuudella.

Tutkimusaineistoa ei voi kerätä ilman havainnoitavan lupaa. Tutkijan tulee tiedostaa tutkimus tilanteen vaikutukset ja tulosten merkitys tutkittavalle. (Vilka 2006,65.) Tässä opinnäytetyössä kohteena on yksi nimeltä mainittu koulu. Sen seuraamiseen haettiin lupa Lappeenrannan kaupungin opetustoimelta.(Liite 3.)

Havainnoissa tulee omien tulkintojen määrä saattaa minimiin. Havaintojen raportoinnissa ja analyysissä on tärkeää pitää yksittäisten henkilöiden tunnistamattomuus. Muistiinpanoja ja raportteja tulee säilyttää niin, etteivät ne joudu väärin käsiin. (Vilka 2006,66.) Tässä tutkimuksessa haastatteluun osallistuneiden henkilöllisyyttä ei tuoda näkyviin ja heidän tunnistettavuutensa on minimoitu. Aineisto on säilytetty huolellisesti. Analyysissa on tuotu esille aineistolähtöiset asiat ja niihin ei ole lisätty tekijän tulkintoja. Tätä tuovat esille autenttiset lainaukset haastattelusta tekstin sisällä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan kriteereillä, jotka ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys (Kylmä & Juvakka 2007,128). Haastattelun litteroinnissa noudatettiin erityistä huolellisuutta, jotta haastateltavan ajatukset tulisivat totuuden mukaisina näkyväksi tuloksiin. Litte-

rointi tehtiin heti haastattelun jälkeen, jolloin kokemus ja muistikuvat olivat tuoreina mielessä. Analyysissa saavutetut tulokset ovat samansuuntaisia aiempien aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa. Näiden seikkojen voidaan ajatella vahvistavan uskottavuutta. Tuloksia ei palautettu osallistujille arvioitavaksi.

Tämän työn prosessi on kuvattu niin, että se voidaan toistaa samanlaisena. Tulosten ja johtopäätösten pohdintaan sekä prosessin etenemisen kirjaamiseen on käytetty opinnäytetyöpäiväkirjaa. Ryhmäteemahaastattelun tulokset eivät toistettuna välttämättä tuo samoja tuloksia. Tämä hyväksytään laadullisessa tutkimuksessa, koska erilaiset tulkinnat lisäävät kohteena olevan ilmiön ymmärrystä, eivätkä lisää luotettavuusongelmaa (Kylmä & Juvakka 2007,129). Edellä mainitun katsotaan liittyvän tutkimusprosessin vahvistettavuuteen.

Haastateltavat valikoituivat vapaaehtoisesti ja edustivat heterogeenisesti vanhempaintoimikuntaa sekä koulun vanhempia. Heillä kaikilla oli omakohtainen kokemus käsiteltävästä temasta. Näin ollen heidän tuottamaa tietoa voidaan pitää luotettavana tiedonlähteenä selvitystehtävään nähden.

9 POHDINTA

Opinnäytetyö prosessina on ollut kasvattava ja opettava kokemus. Toteutus muuttui lyhyellä aika välillä toiminnallisen tutkimuksen lisäksi teemahaastatteluksi. Uuden teorian omaksuminen lyhyessä ajassa oli haasteellista. Haastattelu osiossa haastateltavien lähestyminen tuntui helpolta, koska haastattelija saattoi samaistua haastateltavien kokemuksiin omasta vanhemmuudesta käsin. Tämä auttoi luomaan haastattelutilanteeseen rennon ilmapiirin, joka antaa luvan odottaa haastateltavien vastausten olevan totuuden mukaisia. Tekijän pitkä työkokemus varhaiskasvatuksessa auttoi myös ymmärtämään kokemuksia ja ilmiöitä, joita haastateltavat toivat esille. Toisaalta tietämys ja esille tulleiden ilmiöiden tuttuus saattavat vaikuttaa tuloksiin vääristävästi.

Haastattelutilanteen keskustelun polveilu yllätti haastattelijan. Toisaalta haastattelussa haluttiin haastateltavien tuottavan tietoa vapaasti. Keskustelu eteni omia

polkujaan ja kysymysten järjestystä piti muuttaa nopealla reagoinnilla. Teemojen ylläpitäminen tuntui toisinaan keskustelun pakottamiselta. Joitakin teemoja ei ehkä käsitelty niin perusteellisesti kuin oli tarkoitus. Kysymysten muotoilu oli joissakin teemoissa liian avoin tai teoreettinen. Kysymyksiä ei testattu etukäteen, mikä olisi voinut auttaa teemojen tarkentamisessa ja kysymysten asettelussa käytännönläheisemmäksi. Joitakin osin tiedonsaanti jäi suppeaksi, koska ensimmäisen kommentin jälkeen keskustelu lähti omille urilleen.

Haastattelutilanne muodostui myös vertaistueksi. Vanhemmat vaihtoivat mielipiteitä ja kokemuksia lastensa kouluun liittyvissä asioissa. Etenkin käytänteet erityistä tukea vaativien lasten kohdalla toivat erilaisia kokemuksia keskusteluun.

Toiminnallinen kysely jäi sääolosuhteiden takia toteutumatta. Olisi ollut mielenkiintoista nähdä, miten sen toteuttaminen olisi käytännössä onnistunut. Suunnitelman hyvä puoli on, että se on muokattavissa tarpeen mukaan erilaisiin tilanteisiin. Se näyttää paperilla hauskalta ja innostavalta ja yhteisöllisyyttä lisäävältä. Mietittäväksi jää millaista tietoa se olisi tuonut? Miten ryhmänpaine vaikuttaa osallistujien asettumiseen asteikoille? Miten lasten osuutta olisi voinut lisätä?

Osallisuuteen perehtyminen antoi uusia näkökulmia vanhemmuuteen. Vanhemmuuden ja vanhempien näkökulmasta osallisuus on osallistumista ja vaikuttamista niissä organisaatioissa, joissa lapsi on mukana. Vanhemmuus tuo mukanaan mahdollisuuden kuulua yhteisöön ja sen sisällä vaikuttaa omaan elinympäristöön ja sen toimintaan. Osallisuus on keino vaikuttaa yhteiskunnan rakenteissa. Osallisuus on palkitsevaa ja innostavaa toimintaa.

Vanhempainyhdistyksen toiminta tässä koulussa mahdollistaa osallisuuden sen kaikissa muodoissa. Toivottavasti tämän työn antama tieto voi olla hyödyksi vanhempainyhdistystoiminnan kehittämisessä ja vanhempien osallisuuden lisäämisessä koulun toiminnassa. Vanhemmilla voisi olla enemmänkin annettavaa koulujen opetustoiminnan kehittämiseen, toteutukseen ja arviointiin.

Tämän prosessin suurin ammatillinen hyöty on ollut sosiaalipedagogiikan teoriaan sukeltaminen. Sen toimintaperiaatteet ja käsitteet on liitettävissä sosionomin työkenttään ja etenkin ennaltaehkäisevään työhön. Sosiaalipedagogiikkaan

syventyminen on tuonut ymmärrystä ja ideologiaa omaan työhön perhetyöntekijänä syvemmin kuin mitä tässä työssä tulee ilmi.

Osallisuutta on tutkittu suhteellisen vähän koulumaailmaan liittyen. Mielenkiintoinen tutkimuskohde olisi lasten kokemukset vanhempiensa osallisuudesta, johon tämän työn otsikkokin viittaa. Erityisestuen tarpeessa olevien lasten vanhempien osallisuus ja kasvatuskumppanuus näyttäytyi tässä työssä vahvempaan ja toimivampaan, verrattuna normaaliopetuksessa olevan lapsen vanhempien kokemukseen. Tämä mielenkiintoinen seikka olisi sopiva jatkotutkimuksen aihe.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A-R., & Rausku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy, 70-90.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J., Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: Bookwell Oy, 25-43.
- Fröjd, S., Peltonen, H. 2010. Vanhempien osallisuus. Teoksessa Rimpelä, M., Fröjd, S. & Peltonen, H. (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perusopetuksessa 2009. Peruseräraportti. Verkkojulkaisu. 134-142.
http://www.ooph.fi/download/124847_Hyvinvoinnin_ja_terveyden_edistaminen_perusopetuksessa_2009.pdf (Luettu 15.3.2011)
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Järvi, S. 2006. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Teoksessa Pukari, P. (toim.) Vanhemmat osallisina - käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Oulu: Pohjois-suomen sosiaalialan osaamiskeskus. 1-10.
<http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf> (Luettu 10.9.2010)
- Kavilo, S. 2010. Voiko innostamalla kasvattaa? - Näkökulmia sosiokulttuurisen innostamisen soveltamiseen koulukasvatuksessa. Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. vsk (nro) 11. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry: Kuopio, 13-46.
- Kiilakoski, T. 2007. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretscher, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 1-20.
- Koivu, M. 2010. Osallisuuden taloa rakentamassa: opas osallisuuden kehittämiseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma ylempi AMK. Opinnäyteyö.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14422/Koivu_Maija.pdf?sequence=1 (Luettu 29.1.2011)
- Kohonen, K. & Tiala, T. (toim.). 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Suomen Kuntaliitto.

Koulun esite. 2010. Martikanpellon koulu 2010–2011.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy.

Kurki, L. 2006b. Innostuminen on urheiluseurojen vahvuus. Liikunnan ja Urheilun Maailma. 14/06. Verkkolehti.

http://www.slu.fi/lum/14_06/uutiset/leena_kurki_innostuminen_on_urhe/ luettu 5.2.2011.

Kurki, L. 2006a. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, L & Nivala, E. (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisen sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenens Print.

Kylmä, J. & Juvakka, T., 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma 2010. Uudistettu versio. Lappeenrannan kaupunki. <http://www.lappeenranta.fi/?deptid=11645> (luettu 8.2.2011)

Lepistö, M. 2009. Kodin ja koulun yhteistyö lapsen kasvun ja kehityksen tukena alakoulussa. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu-tutkielma.

Niemi, R., Heikkinen, H.L.T., & Kannas, L. 2010. Osallisuus koulupedagogiikan lähtökohtana. Kasvatus vsk 41. 1 /2010. 53-62.

Nivala, E. 2010. Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Teoksessa Hämäläinen, J. & Nivala, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. vsk (nro) 11. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry: Kuopio, 111-122.

Näsi, M. Metso, T. & Artola, J. 2009. Vanhempien näkemyksiä kouluhyvinvoinnista. Vanhempien barometri 2009. Suomen Vanhempainliitto. http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/155vanhempien_barometri_2009_raportti.pdf (luettu 23.1.2011)

Opetushallitus, 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräyksiä ja ohjeet 2010:27.

http://www.oph.fi/download/129690_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf (luettu 5.2.2010)

Opetushallitus, 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallituksen määräykset 1-3/011/2004. Helsinki.

Pietilä, I. 2010. Ryhmä ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P., Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere. Vastapaino. 212-241.

Ranne K. 2005. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy. 14-19.

Rautiainen, A. (toim.) 2005. Koulu yhteisöllisenä toimijana. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja Sarja B: Oppimateriaalit 4. Helsinki: Yliopistopaino.

Rimpelä, M., Metso, T., Saaristo, V. & Wiss, K. (2008). Vanhempaiyhdistysten ja huoltajien osallisuus peruskoulun ja sen oppilashuollon kehittämisessä. Stake-sin raportteja 29/2008. Helsinki.

Ruusunen, T. 2005. Ilmaisulliset menetelmät – siltoja itseen ja toisiin. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy, 54-61.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäyteytyö. Helsinki: Tammi.

Vilkkä, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

RYHMÄTEEMAHAASTattelun Kysymys Runko

Taustatiedot

Ensin lyhyt esittely etunimi, monta lasta tässä koulussa? Millä luokalla? Kuinka kauan ollut mukana vanhempainoimikunnassa?

Tieto-osallisuus

Miten lapsenne ovat päätyneet juuri tähän kouluun tai esiopetukseen?

Minkälaista tietoa koulusta saitte aluksi ja miten teidät vanhempana huomioitiin aloitusvaiheessa ja tutustumisvaiheessa?

Miten koette saavanne tietoa koulun asioista kuntatasolla? Esimerkiksi suunnittelusta tai strategioista?

Voitteko osallistua suunnitteluun kuntatasolla?

Miten hyvin olette perillä valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta?

Entä koulun opetussuunnitelmasta?

Miten olette osallistuneet koulun opetussuunnitelman tekoon? Kertokaa esimerkkejä.

Miten saatte tietoa tähän kouluun ja lapsenne liittyvistä asioista?

Kasvatuskumppanuus, dialogisuus

Kuvailekaa lapsenne arviointikeskusteluja? Millaisina koette ne?

Miten kuvailisitte vuorovaikutusta ja yhteistyötä teidän ja opettajan välillä?

Vanhempainyhdistys/toiminta osallisuus

Miten ja miksi olette tullut vanhempainyhdistykseen?

Mikä toiminta teille antaa?

Miten merkityksellisenä näette vanhempainoimikunnan toiminnan koulun yhteydessä?

Mihin asioihin olette vaikuttaneet?

- tilojen ja pihan-alueen suunnittelu
- järjestyssäännöt
- lomat tai koulupäivien alkaminen
- kouluruokailu
- teemapäivät
- juhlat, retket

Onko vanhempainoimikunnalla edustajaa koulun johtokunnassa?

Miten arvioitte koulun toimintaa? Esimerkkejä.

Miten koulu määrittää osallisuudelle rajat?

Miten näette tulevaisuuden vanhempien osallisuudesta koulun toiminnassa? Esimerkiksi oman lapsen lapsenne kohdalla. Visioikaa?

Minkälaista vertaistukea saatte vanhempainoimikunnasta?

Luottamus

Miten kuvailisitte luottamusta lapsenne kouluun?

Mitkä tekijät siihen vaikuttavat?

Mikä teidän mielestänne on hyvää tässä koulussa?

Tässä koulussa kumppanuus ja yhteistyö on vahvaa. Miten näette oman roolinne? Esim. jos vertaatte omien vanhempienne aikaan.

Vapaa sana. Haluaako joku sanoa vielä jotakin vanhemman rooliin koulumaailmassa liittyen tai osallisuuteen tai tästä koulusta?

TOIMINNALLINEN KYSELY VANHEMPIEN OSALLISUUDEN KOKEMUSTEN SELVITTÄMISEKSI

Valmistelut:

Tarvikkeet: kolme eriväristä ämpäriä, megafoni, vahaliituja tms. kyniä, jotka toimivat kylmässä ilmassa, 10cmx35cm pahvi tai kartonki liuskoja noin 20 kpl, avustajia

Ämpärit on aseteltu jäälle, niin että niiden ympärille jää tilaa ryhmittyä.

HARJOITTELU KYSYMYKSET

Osallistujien lukumäärän ja luokka-asteen kartoittamiseksi, pyydetään vanhempia toimimaan seuraavasti:

ESIKOULULAISTEN VANHEMMAT LUISTELEVAT PUNAISEN ÄMPÄRIN LUOKSE.

EKALUOKKALAISTEN VANHEMMAT LUISTELEVAT VALKOISEN ÄMPÄRIN LUOKSE.

TOKALUOKKALAISTEN VANHEMMAT LUISTELEVAT VIHREÄN ÄMPÄRIN LUOKSE.

Jokaisesta ryhmittymästä pyydetään ottamaan luku, jolla saadaan selville osallistujien lukumäärä kussakin ikäryhmässä.

PLANEETAT

Seuraavalla tehtävällä johdatellaan aiheeseen, kuvittelemalla ämpäri kouluksi ja pyydetään osallistujia asettumaan ämpärin ympärille niin kauaksi tai lähelle kuin kokee olevansa koulua ja sen toimintaa. Pyydetään osallistujia olemaan hetki paikallaan dokumentointia varten, ja joiltakin voi kerätä ajatuksia omasta paikastaan.

JANA TEHTÄVÄT

Ämpärit siirretään riviin, melko kauaksi toisistaan. Kuvitellaan ämpäristä lähtevän jana, jossa on numeerinen asteikko 1-10, niin että ämpäri on 10 ja toisessa päässä on 1. Seuraavissa kysymyksissä asetetaan janalle oman värisen ämpäriin kohdalle siten kuin tuntee oikeaksi. Keskustelua voi käydä selvittääkseen, missä numerossa naapuri kokee olevansa. Kysymykset:

1. KUINKA PALJON VOIT MIELESTÄSI VAIKUTTA LAPSESI ASIOIHIN KOULUSSA?

1 = vähän ja 10 = paljon

2. MINKÄVERRAN TUNNET OLEVASI OSA MARTIKANPELLON KOULUA?
ks. em.

3. KUINKA PALJON VOIT OSALLISTUA KOULUN TOIMINTAAN? ks. em.

4. KUINKA MERKITTÄVÄNÄ PIDÄT VANHEMPIEN MUKANA OLOA KOULUN TOIMINNASSA LAPSEN KOULUN KÄYNNIN TUKEMISEN KANNALTA?

1 = ei ole merkitystä 10 = tukee vahvasti

5. ARVIOI JÄRJESTETÄÄNKÖ KOULUSSA VANHEMMILLE RIITTÄVÄSTI MAHDOLLISUUKSIA OSALLISTUA TOIMINTAAN?

1 = ei ollenkaan riittävästi 10 = mahdollisuuksia on runsaasti

6. SAAN RIITTÄVÄSTI TIETOA KOULUUN LIITTYVISTÄ ASIOISTA. ks. em.

VÄITTÄMIÄ

Seuraavaksi ämpärit edustavat vastauksia kysymyksiin seuraavasti: **punainen on ei, valkoinen on jossain määrin ja vihreä tarkoittaa kyllä**. Seuraavassa on väittämiä ja vanhempia pyydetään ryhmittymään ämpäreiden luokse vastauksien mukaan.

OLEN OSALLISTUNUT LAPSENI ARVIOINTIKESKUSTELUUN.

MARTIKANPELLON KOULUSSA VANHEMPIEN MIELIPITEITÄ KUUNNELLAAN.

MARTIKANPELLON KOULUSSA VANHEMPIEN EHDOTUKSIA TOTEUTETAAN.

OLEN SAANUT UUSIA TUTTAVIA LAPSENI LUOKAN/ ESIOPETUSRYHMÄN VANHEMMISTA.

OLEN KESKUSTELLUT VANHEMPANA OLEMISEEN TAI KASVATUKSEEN LIITTYVISTÄ ASIOISTA JONKUN LAPSENI KOULUN VANHEMMAN KANS-SA.

OLEN OSALLISTUNUT MARTIKANPELLON KOULUN OPETUKSEN...

1. SUUNNITTELUUN (Tällä tarkoitetaan opetussuunnitelma työhön osallistumista, juhlien ja tapahtumien suunnitteluun, opetuksen toteuttamisen suunnittelua yhdessä opettajien kanssa)
2. TOTEUTUKSEEN (Tällä tarkoitetaan opetuksessa mukana olemista, esim. oman työpaikan edustajana, kertomassa omasta työstään, omalle työpaikalle tutustumista tai luokkaretkiin tms. opetuksellisiin tilanteisiin osallistumista yhdessä opettajien kanssa.)
3. ARVIOINTIIN. (Tällä tarkoitetaan erilaisiin arviointi kyselyihin vastaamista, palautteen antamista koululla tai kunnalle, tai muuta koulun toiminnan arviointia)

PORINARYHMÄT

Seuraavassa vaiheessa pyydetään vanhempia muodostamaan neljän–viiden hengen ryhmiä. Näissä ryhmissä käydään keskustelua koulun ja vanhempien yhteistyöstä juuri tässä koulussa. Keksikää yksi sana, joka kuvaa tätä yhteis-
eloa. Kirjoittakaa se pahville. Aikaa on viisi minuuttia.

PATSAAT

Seuraavaksi yhdistetään kaksi ryhmää, niin että saadaan noin kymmenen hengen ryhmiä, joissa on kaksi pahviliuskalle kirjoitettua sanaa. Muodostakaa yhdessä ryhmänä patsas, jossa näkyvät nämä sanat.

Seuraavaksi muodostakaa patsas, joka on näiden sanojen vastakohta.

Kolmanneksi muodostakaa patsas, jossa visioitte tulevaisuutta, millaista hyvä, laadukas, innostava yhteistyö voisi olla parhaimmillaan.

LOPUKSI ANNETAAN SÄHKÖPOSTIOSOITE, MIKÄLI JOKU HALUAA MYÖHEMMIN PALATA ASIAAN TAI KYSYÄ JOTAKIN.

KIITOKSET OSALLISTUMISESTA!

Tutkimuslupa

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI
Kasvatus- ja opetustoimi

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Perusopetusjohtaja

17.02.2011

196/106/2011

§ 6/2011/KO/ tutkimuslupapäätös

Asia **TUTKIMUSLUPAHAKEMUS, MERJA KESSELI**
Hakija/vireillepanija Kesseli Merja
Liite Tutkimuslupahakemus
Päätös Myönnän tutkimusluvan.

Tutkimuksen tekijän tulee hankkia myös huoltajalta lupa alle 18-vuotiaiden haastatteluun, kuvaamiseen sekä havainnointiin. Tutkimuksen tekijät eivät saa käyttää tutkimuksen aikana saamia salassa pidettäviä tietoja lapsen tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi tai sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus. Tutkimuksen tekijä ei saa luovuttaa salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle. Tutkimuksen tekijän tulee toimittaa maksutta tutkimusraportista yksi kappale hallintotoimistoon.

Sovelletut oikeusohjeet Kasvatus- ja opetustoimen johtosääntö 14 §
Kasvatus- ja opetustoimen toimintasääntö 9 §

Muutoksenhaku Tähän päätökseen voi hakea muutosta. Ohje oheisena.

Mari Routti
perusopetusjohtaja

Jakelu Kesseli Merja

Päätös on lähetetty ~~postitse~~ ^{postitse} asianosaiselle 2.3.2011.